

'Ik ben het aangegaan en het was een succes!'

door Minze bij de Weg

Sopraan Annemarie Kremer zong haar eerste Isolde in Linz

Isolde is misschien wel de zwaarste rol uit het operarepertoire. Het is daarom geen dagelijkse kost als een nieuwe Isolde het toneel betreedt en al helemaal niet als het om een Nederlandse zangeres gaat. Sopraan Annemarie Kremer maakte de stap en zong in september 2018 in het theater van Linz haar eerste Isolde. Dat was een memorabel moment, ook omdat de fameuze encensering van Heiner Müller uit Bayreuth werd hernomen. De Wagner Kroniek sprak Annemarie Kremer begin januari toen zij met het Noord Nederlands Orkest een serie Nieuwjaarsconcerten verzorgde.

Isolde is neem ik aan de langste rol die u heeft gezongen.

'Dat klopt en daar zag ik enorm tegenop. Het pure uithoudingsvermogen dat je moet hebben om zo lang op toneel te staan en te zingen, dat leek mij bijna onmogelijk, of in ieder geval iets voor iemand die sterker was. Maar ik ben het aangegaan en het was een succes! We hadden een periode van repetities voor de zomer en na de zomer. Dan heb je twee maanden daartussen waarin die rol in je stem kan gaan zitten. Toen we terug kwamen, we hadden direct orkestrepetities, wist ik: ik kan het! Zelfs alle aktes achter elkaar. Vooraf was ik echt bang, dat heb ik nog nooit gehad voor een rol. Butterfly is ook heel zwaar want je staat de hele tijd op het toneel, maar van een ander kaliber natuurlijk. Als daar op een gegeven moment het bloemenduet komt heb je even het idee: Puccini joh, je had me eventjes pauze kunnen geven hier. De eerste paar keer dat je Butterfly zingt, als je echt op het toneel staat en het doet, heb je gedachte, ja dit is heel zwaar. Dat heb ik nu niet gehad omdat de repetitietijd zo uitgestrekt was en ik me heel goed kon voorbereiden. Dus toen ik daar voor de première stond was ik er klaar voor en heb ik het met intens plezier gezongen.'

Annemarie Kremer foto Isabel Abel

Toen was de spanning weg?

'De spanning was er wel, maar niet de spanning van ik red het niet. Ik wist dat ik het kon en dan kan je genieten.'

En na twee bedrijven zit het er vrijwel op. Na het slot van het tweede bedrijf alleen nog even 'Mild und Leise'.

'Maar dat gat dat ertussen zit is ontzettend gevaarlijk. Dan zakt je stem eigenlijk in, hij wordt weer koel zeg maar. Daar moet je heel erg mee uitkijken. De eerste voorstellingen had ik dat niet zo in de gaten. Het is een heel groot gat, anderhalf uur geloof ik, je kunt tussendoor even naar huis om de kinderen in bed te stoppen (lacht). Maar daarna moet je nog flink aan de bak.'

Is dat stemtechnisch gezien lastig?

'Ja, je moet blijven zoemen, blijven vocaliseren. Die eerste keren dacht ik: vlak voor ik op ga doe ik dat even, maar dat is niet genoeg.'

In vier maanden

Tenor Stephen Gould zei dat het hem twee jaar had gekost voor hij de tekst en muziek van Tristan helemaal in zijn hoofd had. Hoe zat dat met u?

'Die tijd had ik niet. De aanvraag van Linz kwam pas een half jaar van tevoren. Ik had het toen heel druk met een aantal stukken die ik moest instuderen. Eigenlijk pas vier maanden ervoor kon ik aan Isolde gaan werken. Voor ik ging repeteren heb ik een maand helemaal afgeblokt zodat ik me er in kon

storten. Toen ik op de repetitie kwam dacht ik dat ik het in mijn hoofd had. Maar dan begin je te repeteren, moet je het scenisch doen en merk je pas hoe het echt zit. Gelukkig had ik de tijd, eerst dat ene repetitieblok, toen de zomer. Daardoor is het toch goed gekomen.

Het is zoveel tekst, er zijn zoveel kleine verschillletjes. Bepaalde frases lijken op elkaar maar zijn

Kremer met Heiko Börner (Tristan) in Linz; foto Reinhard Winkler

ritmisch net even anders, hebben net een andere wending met chromatiek, dat is heel lastig. Wagner is heel lastig om te leren. Ik heb nu (na de zevende voorstelling, mbdw) het gevoel dat het echt goed zit.’

U had het eigenlijk vandaag moeten zingen. (Dit gesprek vond plaats op 6 januari)

‘Ja, ik vind het heel moeilijk om daar niet te zijn, maar de afspraak met het Noord Nederlands Orkest stond al. Het is *mijn* Tristan, het is een geweldig team. Het gerenommeerde Bruckner Orkest staat onder leiding van de geweldige dirigent Markus Poschner en het is een legendarische encensering. Dat ik er één af moet geven gaat me echt aan mijn hart.’

Eind dit jaar zingt u Isolde ook in Karlsruhe. Is dat naar aanleiding van deze uitvoeringen?

‘Ja, en er zijn nog meer geïnteresseerden. Als er op een gegeven moment een nieuwe Isolde op het toneel is, dan heeft iedereen iets van: hoe is ze.’

Dus dit is het begin van een Isoldecarrière?

‘Misschien, ik zou het heel leuk vinden. De recensies van Linz waren allemaal geweldig.’

Kwade felle toestand

Is Isolde afgezien van de lengte technisch en emotioneel gezien een lastige rol?

(Aarzelt) ‘Emotioneel niet. Ik vind haar een persoon die eigenlijk heel dicht bij mezelf staat. Wat wel moeilijk is, emotioneel gezien, is dat ze de hele eerste akte kwaad is. Ze haat zichzelf en hem, omdat ze van hem houdt en dat allemaal voor hem gedaan heeft en omdat ze uitgehuwelijkt wordt. Je zit voortdurend in een vreselijk kwade felle toestand. Ik leef me altijd enorm in mijn rollen in, dus dat leef je dan. Ik moest er een weg in vinden zodat het niet teveel mijn stem zou belasten. De emoties moeten wel doorklinken in de stem, maar dan op een gezonde manier bij voorbeeld in de klankkleur. Soms heeft ze zulke felle uithalen, dat was heel heftig. Dat was er emotioneel moeilijk aan.

Voor de rest: de hele opbouw in de tweede akte, die prachtige duetten en dan uiteindelijk de verlossing van de ‘Liebestod’, daar kan ik mij helemaal in vinden. Schitterend. Ik sta zelf ook heel spiritueel in het leven, dat is dit pur sang. Wagner had natuurlijk veel Schopenhauer gelezen, daar heb ik me ook mee beziggehouden, dat voelt heel eigen op een bepaalde manier.’

En technisch gezien?

‘Technisch gezien is het een lastige rol omdat het alles in zich heeft. Ze zingt in de tweede akte twee keer de hoge C, maar er zijn ook veel lage stukken en er is heel veel midden waar het orkest ook heel dicht is. In het middenregister is het lastig daar overheen te komen. Ik heb van deze rol veel geleerd om mijn midden sterker te maken. In het begin van mijn carrière was ik een hoge coloratuursopraan. Wel lyrisch altijd, het was nooit een piepsopraan. Mijn grootste kracht zit in de meeste rollen in de hoogte, nog altijd want ik zing nog altijd een hoge Es bijvoorbeeld. Dat was een van de redenen dat ik bij Isolde iets had van: zal ik dat wel doen. De laatste paar jaar werd er soms naar gevraagd. Nu had ik het gevoel, ook door andere dingen die ik had gedaan, dat ik er klaar voor was, maar dan nog moet je het wel even doen. Ik was zelf verrast, want mijn stem heeft een enorm groeivermogen. Als je bedenkt waarmee ik begonnen ben, dan is die hele boog naar nu een geweldige gave. Daar ben ik heel blij mee. En natuurlijk heb ik er hard aan gewerkt, het komt niet vanzelf.’

Uw stem heeft meer volume gekregen, meer body.

‘Ja, ik heb nu ook Turandot gezongen, dan heb je ook wel even iets.’

Ik heb wel eens gehoord dat Turandot zwaarder is dan Wagner.

‘Ik vind Turandot eigenlijk met niets te vergelijken. Die rol ligt in een heel klein segment in de bovenstem. Later zingt ze natuurlijk ook wel wat laag, maar vooral die eerste aria, die enigma’s, dat is heel erg geëxponeerd en telkens een halve toon hoger. Je zingt niet breekbaar maar het klinkt breekbaar als het niet precies op de punt is. Dat was er heel spannend aan, maar ook dat is me gelukt.’

Legendarische regie

De regie van Tristan und Isolde in Linz is een reprise van de Heiner Müller-regie uit Bayreuth 1993. Er gebeurt op toneel eigenlijk niets hè?

‘Schokkend weinig, wat voor mij en de Tristan, die deed het ook voor het eerst, heel prettig was. Dan hoef je je in eerste instantie niet met een heel rare regie bezig te houden. Waar ik trouwens vaak best van houd. Als ik met Müller zelf gewerkt had was het misschien anders geworden. Nu deden we allemaal wat we moesten doen, maar ik vul het meer in met emoties en beweging. Ik doe het niet zo statisch als in die Bayreuthopname die op Youtube te zien is. Waltraud Meier had ook die camera vlak op haar gezicht. Dat hebben wij natuurlijk niet. Er zit ook nog een gaas voor, dus je moet de dingen wel iets groter aanzetten.’

Tristan Linz, scènefoto 3e acte; Reinhard Winkler

Daar was wel de vrijheid voor?

‘Jawel, ook omdat de regisseur mij helemaal vertrouwdde. Het gaat erom dat als je iets doet het van binnenuit komt. Dat het echt is. Dat is het geval, Isolde staat mij heel na en dan is dat niet moeilijk.’

Werkte die regie nu nog?

‘Het was een beetje raar. Zo’n oude regie opnieuw uitvoeren had geen van ons gedaan. De assistent van toen die er eigenlijk ook niets meer van wist (lacht) moest dat met ons gaan omzetten. Dat was veel video kijken. Op een gegeven moment moet je daar mee stoppen, want je moet het je eigen maken. Het was moeizaam maar ook wel mooi om het heel precies en vol eerbied te doen. Ik vind het een prachtige encensering. Er was geloof ik maar één kritiek in de trant van: dat hebben we toen gezien, dat hoeft nu niet meer, maar voor de rest was iedereen enthousiast. Ik zag net nog op Bachtrack een heel mooie recensie van de uitvoering van 25 december.’

Het kwam niet gedateerd over?

‘Nee, absoluut niet. Het is eigenlijk tijdloos en wel maf modern omdat het zo gestileerd is. Müller was toch wel een visionair.’

Ik zag het tweede bedrijf op Youtube en vond het bijna een liturgie.

‘Het heeft zoiets omdat Wagner daar heel erg schuurt met zijn chromatiek. Je loopt langs elkaar en kijkt elkaar niet aan. Dan weer staat hij te zingen en kijkt mij niet aan. Daardoor is het heel erg intiem en spannend. Ik denk dat als ik het in de toekomst heel plastisch moet gaan spelen ik nog met heimwee terug zal denken aan deze encensering.’

U weet niet wat u straks in Karlsruhe te wachten staat?

‘Jawel, dat is een ‘Wiederaufnahme’ van Christopher Alden, een regisseur die bekend staat om zijn bijzondere moderne encenseringen. Ik ben heel erg ‘experimentierfreudig’ en wil het wel aangaan Ik heb met hem een Norma gedaan, dat was geweldig en hij vertrouwt mij als actrice.’

U vindt het spelen leuk.

‘Ik vind het fantastisch. Het is bij mij zestig procent zingen en veertig procent spelen of nee vijftig-vijftig. Ze zijn even belangrijk, want het is opera. Ik kan het ook niet anders.’

Liefdesopera?

Bij Tristan is de discussie: is het een liefdesopera of gaat het om de onmogelijkheid van mensen elkaar fundamenteel te begrijpen? Hoe staat u daarin?

‘Dat tweede denk ik, hier op aarde. Als je overgegaan bent is het een ander verhaal. Daar hebben ze het ook steeds over, de verlossing van de dood. Dat het leven eigenlijk de droom is en als we dood gaan dat we dan wakker worden. Relaties tussen mensen zijn gewoon ontzettend gecompliceerd, we zoeken allemaal maar. Heel veel mensen zijn toch ontzettend eenzaam ondanks dat ze veel vrienden hebben of in een relatie zitten. Het is niet per se een liefdesopera maar gaat er veel meer over om over de aardse liefde heen getild te worden. Als ze in deze encenering dan de liefde bedrijven wordt het donker en zie je er niets van. Dat is zo prachtig, het is symbolisch. Voor mij is dat ook, ik zie dat zo.’

Kremer als Isolde met Dshamilja Kaiser als Brangäne, Linz; foto Reinhard Winkler

U heeft in Monaco Tannhäuser in het Frans gezongen. Ik denk zelf: als er één componist Duits is, dan wel Wagner met zijn typische taalgebruik.

‘In het Frans is het geen Wagner meer. Het wordt een heel ander soort muziek, veel lyrischer en zachter. De aria ‘Dich teure Halle’ klinkt heel anders, het is een heel ander stuk. Wel mooi, maar ik kan me voorstellen dat het niet een groot succes is geworden. Het was ook omdat José Cura de rol graag een keer wilde zingen en het nooit in het Duits zou gaan doen. Dan maar in het Frans. Wij wonen in Frankrijk, dus dat Frans was geen probleem.’

U hebt gestudeerd in Maastricht aan het conservatorium. Iedereen die ik gesproken heb zegt: in mijn studie kwam Wagner niet langs.

‘Dat is ook zo, daar waag je je niet aan. Dat is iets van misschien ooit. Ik heb gedacht dat het er voor mij nooit in zou zitten. Mijn stem heeft een ontwikkeling doorgemaakt die toen niet te verwachten was. Het is heel lang een onbereikbare wereld geweest.’

Lang afgehouden

U heeft in een interview eens gezegd dat u Wagner lang heeft afgehouden.

‘Nu hebt u het over zeg tien jaar geleden. Toen kwamen er wel eens aanvragen. Ik wilde heel graag mijn stem in het Italiaanse vak verder ontwikkelen. Ik dacht: als je eenmaal naar het Duits gaat en het Duitse vak, dan wordt je nooit ergens anders meer voor gevraagd. Daar was ik bang voor. Ik had natuurlijk best rollen kunnen doen als Eva, Elsa ook en Senta. Senta is bijna twee keer gelukt maar dat ging met de agenda niet. Dat had ik een aantal jaar geleden wel willen doen. Ik heb het ook voor me uit geschoven met het gevoel: kan ik dat wel. Ik ben me heel bewust geweest van wat ik dacht dat goed was voor mijn stem, veel meer dan wat anderen dachten dat goed was voor mij. Ik ken mijn stem goed. Ik dacht, als ik er nu mee begin dan is dat veel te vroeg. Senta had ik vijf jaar geleden wel gedaan. Nu vond ik dat ik er klaar voor was en het moest gaan doen. Anders komt het er nooit van.’

In Essen, waar veel Nederlanders naartoe gaan, heeft u onlangs Salomé gezongen. Wat vindt u van die productie? De recensies over uzelf waren laaiend enthousiast, maar over de productie wisselend. ‘Regisseur Mariame Clément heeft erg het punt van het misbruik door Herodes naar voren gehaald. Dat is maakt het soms ongemakkelijk voor het publiek, het is confronterend, pijnlijk. Het speelt op een draaitoneel waar twee kamers zijn en is allemaal vrij klein. Salomé is voor mij eerder een episch stuk,

daar moet je ruimte voor hebben. Bij wijze van spreken een leeg toneel zoals ik in Hannover had. Dat was fantastisch, alleen een zware metalen wand die af en toe op en neer ging en that's it. Meer heeft dat niet nodig. Het is in Essen een zeer moderne, Salomé in jeans! Maar ondertussen doe ik het wel weer heel graag. We hebben ontzettend intensief gepraat en gevochten tijdens de repetities. Salomé is altijd erg zwaar. Je repeteert zes weken lang en het personage is zo heftig, daar wordt ik meestal niet heel vrolijk van (lacht). Dit was mijn achtste productie en ook deze heeft geweldige recensies gekregen. *Trouw* schreef over mij: 'Annemarie Kremer zingt in Essen een wereldse Salomé'.

In een interview heeft u Heliane uit Das Wunder der Heliane van Korngold een favoriete rol genoemd.

'Dat heb ik gezegd toen ik het aan het doen was. Ik moet eerlijk zeggen dat het een van mijn top drie, top vijf is. Het is alsof die rol voor mij geschreven is, dat hebben ook verschillende mensen gezegd. Het ligt zo goed in mijn stem en wat zij als personage doormaakt is ook bijzonder, dan is dat al heel snel favoriet. Ik ben ontzettend verliefd geworden op die Korngold. Ik ben daarna ook veel over hem gaan lezen, er is weinig over hem bekend en het is heel intrigerend. Het verhaal over zijn leven en carrière is natuurlijk niet heel positief, maar in mijn optiek is dat onterecht. Nu zijn veel mensen dat met mij eens, maar toen zijn die dingen zo gelopen. Hij verdient veel meer aandacht vind ik.'

U heeft het twee keer concertant gezongen geloof ik?

'In Wenen en in Freiburg. Daar is toen ook die Cd-opname van gemaakt. We hebben daar een aantal concerten gedaan.'

Is de rol ook technisch interessant?

'Wat ik al zei, een van mijn krachten is mijn hoogte. Die is heel stevig, heel makkelijk en breed, hij wordt niet dun. En in de *Heliane* zijn daar heel veel mooie passages voor geschreven. Dat past mij als een handschoen.'

En de persoon, kunt u daarmee uit de voeten?

'Ja, het is in de opera de enige die echt een naam heeft, de anderen worden meer aangeduid als begrippen of een beroep. Zij is een interessant personage. Ze wordt ook niet heel erg uitgeschilderd, maar als je haar zingt dan begrijp ik door haar te zingen alle geheimen die zij in zich draagt. Het klinkt een beetje vaag maar zo voel ik het. Ik hoop hem nog een keer in een scenische versie te kunnen zingen, dat zou ik fantastisch vinden. Nu ligt daar die mooie opname, men kan mij horen. Er was net weer een mooie recensie, het komt goed aan.'

Nog iets anders. U heeft in Wuppertal meegedaan aan een bijzonder project, Surrogate Cities van Heiner Goebbels gecombineerd met het derde bedrijf van Götterdämmerung. Hoe was dat?

'Ze zijn in Wuppertal nogal 'experimentierfreudig'. Ik heb meegedaan omdat het toen de eerste grote Wagner was om uit te proberen. Dat was voor mij de aantrekkingskracht. Dat is ook fantastisch geweest, want er is niet veel mooiere muziek geschreven dan die laatste scène, het is bijna een opera op zich. Ik vond het fantastisch de Brünnhilde te kunnen zingen.'

Annemarie Kremer ontving tijdens het eerste nieuwjaarsconcert van het Noord Nederlands Orkest de onderscheiding het Gouden Violtje. De prijs is bestemd voor een uitzonderlijk muzikaal talent uit Groningen, Friesland of Drenthe. Annemarie Kremer werd geboren in Emmer-Compascuum en groeide op in Ter Apel.

Annemarie Kremer is op 19 juli in het Concertgebouw te horen met de Vier laatste Lieder van Richard Strauss.

Zie ook www.annemariekremer.nl.

KORNGOLD

**Das Wunder
der Heliane**

Kremer • Argiris
Storey • Hebelková
Van Hove • Thammathi
Hanczár

Choirs of the
Theater Freiburg
Philharmonisches
Orchester Freiburg
Fabrice Bollon

SWR >>

